

A

249

—

—

vi.

—

História Báthori Zsigmondról.
Kolozsvár 1596. Szabó I. 283.

Kolozsvári Egyetemi Könyvtár RMK 1125.

ERD. MUZ.-EGYL

RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR

1. Hung. Q. 53. szám.

591

671

HISTORIA MELYBEN AZ

FELSÉGES BATHORI SIGMONDNAC
Erdélyi Fejedelemnec 1595 Eftendőben
valo vívelt hadai irattattanac
megh.

Az Kenyérmezői diadalomról valo Eneknek notayára,
Báthori István és Kinisi Pál mikoron Ali-
béket 60000 magával meg
vertéc.

AD NOTAM.
Iő Magyar Országac múlt állapotjáról.

Nyomtatott Colosvárat Helthaj Gáspár Műhel-
lyében 1596 Eftendőben.

1596

HISTORIA

MAEL Y BEN

FEDERICO BATTISTINI

1874

1874

1874

1874

1874

MLEközem mostan mi történt
dolgáról, Az Erdély országnac múlt állapotjáról,
BATHORI SIGMONDNAC nagy jámborságáról, Hazaiához
valo hű fogallattjáról.

Mikoron irnának ennyi Eftendőben,
Az ezer öt százban, és kilentzuen ötben,
Io BATHORI SIGMOND akkor az údóban,
Király vala immár az Erdély földében.

Gyakron gondolkodic Király ő magában,
Mint öregbithessé népét Országában,
Es vissza hozhasssa megh birodalmában,
Kic volnának régen Pogán foklagában.

Azért nem mulata feregét indita,
Végh Temesvár felé az Török országra,
Kiknec eleiben Barbély Görgyet ada,
Miként czelekedgyéc őtet még tanita.

O mely czudálatos az ió ISTEN dolga,
Hól mit czelekőfic Ember nem tudhattya,
Barbély Görgy az Királyt hűséggel fogallya,
Házayanac akar lenni ő gyámola.

Ez vődőben famos az ió tanácza vala,
Ki Feyedelméhez ió akaro volna,
Nagyob része mind az Törökhöz von vala,
Es ellenségenec több jót akar vala.

A.

Igen

igen terefny vala Barbely Górgy dolgában,
Mert nincz rébe neki az képinutatasban,
Két Baltyáyát Töröknek nagy hamarfágban,
Haita az Királynac ő birodalmában.

Bokcza ennec neue, Varsutz másodiknac,
Törökóc peniglen kic ebben valánac,
Vitéz Barbely Górgytól mind le vágatánac,
Iò Káransebesbe vissza fordulánac.

Vala az Királynac szép népe Iofúnél,
Kic Erdélt őriznéc hiuen az végeknél,
Kiket az iò Király hiua sietséggel,
Gyula Feyervárba iónénec onnét el.

Mihellyen Törökóc ez dolgot meg értéc,
Hogy az vitézeket vissza terítettéc,
Erdelynec határát hogy már nem őriznéc,
Iò keduel azt hallác és igen örüléc.

Törökóc mindnyáyan kic végekben vadnac,
Lippában, Gyulában, Czanádban lakoznac,
Ienőben, egyébút mind a kic valánac,
Mind egy akarattal Erdélyre indulnac.

Téfnec nagy égetést, dulást, és pusztitást,
Iofúet pusztitác Törökóc mingyarást,
És tartományába téfnec főrnnyú rablást,
Senuedic begényec ez kegyetlen romlást.

Ez dolgot az Király mihellyen meg érté,
Az ő szép seregét megh vissza terité,
Sép erővel elméggh uyonnaan érteté,
És Tót Váradgyanac romlására küldé.

Semmlé

Vároft el puszticzác és rabollyác hagyà,
Mert kegyetlenséggel valamit árthatna,
Raita tót bosszuyát nyiluan megh állanà.

Ezek érkezénec, az Vároft meg szállác,
Sinten Napkeletkor ostromnac indulnac,
Kastélyát rontatác, Vároftat pusztitác,
Benne Törököket mind egyigh le vágác.

Nemellyec közzülec Várból ki ugránac,
Nyakra főre fokról le boczátkozánac,
Marost által vőnac meg szabadulnánac,
De az vitézektől meg fogattatánac.

Ez után vitézec mind vissza térénec,
Vitéz Barbély Görgyhöz Sebesbe gyűlénec,
Kickel őfue nagy sereg seréget szerzenec,
Fadlat rontására onnat eredénec.

Érkezéc, az Várat mingyarást meg szállà,
Törököc peniglen kic valánac Várba,
Nem tudgyác meggyenec vannac borulásba,
Imillyen végezéstönec tanácsokba:

Várból követeket legh ottan küldénec,
Vitéz Barbély Görgyhöz, kic ilyen beszélne,
Ha kegyelmes lenne vitéz őnékiec,
És hadnà szabadon Várból ki mennie;

Az Várat meg adnác, népét sem vesztene,
Mind egyigh haláltól őket meg menthetné,
Várat is könnyebben kezéhez vehetné,
Az vitéz Barbély Görgy hogy ez dolgot érté.

~~...szabadan eljőnnek,~~
Szabad menetelit Töröknek igiré,
Mindennel rakodni Törököt engede,
Sép öltözeteckel Várból ki erefőte.

Haidúc, az vitézec, hogy ez dolgot értéc,
El menni Törököt csak könnyen, irilléc,
Hogy őket le vágnác azt iobnac intézéc,
Fegyvertől marhától és hogy meg fosztatnéc.

Rút dolognac penig Barbely Görgy itilé,
Hogy tót fogadását Töröknek meg segné,
Törököt Haiduktól hogy ő meg menthetné,
Külfő kerítésben Kastélnac rekefőte.

Sándéka másod nap hogy el kifirteffe,
És így az Haiduktól őket meg menthette,
Azomban külfőmb hír Barbely Görgyhez iőue,
Sántalan foc Töröc Fadsat alá iőne.

Temesvári Basla, az Lippai Béckel,
Gyulai, Czanadi, Iencei Békeckel,
Fadsat alá iőnec hatalmas erőuel,
Megh segillenényéc Fadsatot ezennel.

Kerítésben valo Töröc est hogy érté,
Nyerteseknec lenni Békeket reméllé,
Azért az fegyuerre ki ki kezét veté,
Erős hartzot Várban kezdeni meréflé.

Sét annac felette, port el ástác vala,
Ki miat egy néhány vitéz meg hólt vala,
Mely dolgon vitézec meg bufultac vala,
Törököt egy lábíg mind le vágtác vala,

Ezen

Ezénközben Basla népével érkezéc,
Ieles Törököckel lép rendben állapéc,
Vitéz Barbély Görgynec est hogy hirre téuéc,
Seregét rendeluén eleiben lépéc.

Czuda bátor búvel mind két félben vadnac,
Doboc és Trombitác erősen harfognac,
Rettenetességgel öfue rohanánac,
Fegyver miat lokan mind két félben hulnac.

Mikoron egy mással igyen hartzolnánac,
Magyaroc elsőben meg tolni láttatnac,
Vitéz Barbély Görgytől de igen biztatnac,
No hozzá fiaim, Törökóc mind futnac.

Maga csak efében Töröknecc sem vala,
Ackor Magyaroknac hogy ő hátot adná,
De Magyaroc inkább erősülnecc vala,
Ellenség ereyét ök meg toltác vala.

Törökóc est látván el nem senuedhetéc,
Azért ömagokat gyorsan meg könnyítéc,
Másfelől Haiduknac serege érkezéc,
Pogán Törököket mind futóban eytéc.

Sokan ő közzüllec ot le vágatánac,
Eleuenen lokan meg fogattatanac,
Lippai, Ienei, Békecc, fogua vadnac,
Sokan az vitézecz előtt le vágatnac.

Vgyan azon hartzon, (a felet afit mongyác,)
Gyulai, Czanádi Bekecc, el hullattac,
Balsátis sebeseu Temes várba hostác,
Keuesen futásban a kic baladhattac.

It az Magyaroknak füvec bátorodéc,
Sép diczireteckel az Istent diczirec,
Seregeket innét Lippára rendeléc,
Vagyon fándokokban Lippátis meg vennéc.

Eft haluán Törökóc Eperiest kic laknac,
Meg gondoluan dolgar az Fadsatiaknac,
Az Vároft meg gyutac Várból ki futánac,
Ki houa láthata, féllal el oflánac.

Sólymosi Törökis már önnön magában,
El végefte vala ne maradna Várban,
Azért késülénec elénec futóban,
Ezenképpen Várat hagyac csak pusztában.

Ez után vitézec Lippára iutánac,
Az Vár ellenében tábort iaratánac,
Lippában Törökóc bodulásban vadnac,
Meg maradásokról igyen tanácskoznac:

Mind egy ackarattal levelet iránac,
Egy embertől küldéc az Gyulaiaknac,
Meg segillenényéc afit igen kiuannác,
Ha külömben lenne az Várat meg adnác,

Ninczé ugimöd Békúnc, né tugiuc mit tegiúnc,
Vitéz Törökóktól mind meg menekettúnc,
Az Vár tartassára ninczen elégfégúnc,
Azért ne hadgyatoc legyetec mellettúnc.

Amazoc felelnec: töllek nem lehetne,
Mert fókán közzúilec fekennénec sebbe,
Békekis nem volna vadnac vesződésbe,
Ne biznánac azért ő segítségékbe.

Ez leuél

Barbély Görgynec ottan eleiben viuec,
Mi volna leuelben tölle ertekezéc,
Másod nap egy vitéz Várban be küldetéc.

Az Várat meg adnác, magoc ne vesznénec,
Aft nem czelekednéc, azok felelénec,
Mert Fadsatiaknac példáyoc előttec,
Olyan ferenczétől ők igen félénec.

Eft haluán az vitéz, Törökők nec monda:
Fadsatiac magoc attac okot arra,
Hogy le vágatnánac egy lábigh az Várba,
Attól ne félénec Törökóc Lippába.

Követ ez befédde keueset hasnála,
Töróc nem bizhatic semmit Magyarokra,
Inkáb mind egy lábigh meg halnánac Várba,
Illyen válast vitéz Törökóktól hoza.

Eft haluán Barbély Görgy semminec né tarta,
Töróc izenetit de inkáb czudála,
Másod nap Algyuit Várnac igazgatá,
Erőuel az Varat meg venni akarya.

De keueset vitéz ackoron ártthata,
Az deréc ostromot más napra halasztá,
Törökókis hát meg rettentec Lippába,
Imillyen végezést tónec tanácokba.

Ieles Törökóket Várból boczatánac,
Vitéz Barbély Görgyhöz, kic igyen fiólnánac,
Ha szabadon menni Várból őket hadnác,
Ókis Magyaroknac az Várat meg adnác.

B

Illyen

myen kőbe tegye az vizet meg ártat,
Törököt Várból szabadon bocsátá,
Negyven négy estendő után azért Lippa,
Isten kegyelméből Magyar kézhez jutta.

Törököt est halván kic vadnac Czanádban,
Nagylakban, Fellakban, és Világos várban,
Aradiban, Siriban és Pankotában,
Meg nem maradánac esénec futóban.

Mikoron mind ezek Alföldön volnának,
Hallà hírét Király az Sinán Bafsának,
Hogy által köttetné vizét az Dunának,
Iőne romlására Hauafel Orfágnac.

Sándéka Bafsának, hogy Vaidát meg fogya,
Velle valo népet Királynac le vághya,
És birodalmában az Orfagot haycza,
Királyhoz nem régen ki az előt hayla.

Sorgalmatos gongya erre az Vaidának,
Kezeben ne eséc népével Bafsának,
Batorfágos helyet kerese hadának,
Hól meg merné várni népét az Sinánnac.

Vagyon egy hely nem messze Duna vizétől,
Sép fiatal erdő fáros seppedéktől,
Eres, ingoányos, a forrás vizektől,
Emelle álla meg innét Erdély felől.

Ez igen utatlan a nagy sűrűségtől,
Nem is kelhetic el híd nélkül erektől,
Egy soros út vagyon a loc felymékektől,
Emellet állot meg Török túl más felől.

Két felől az Tabor magas helyen vala,
Az Erdő peniglen fenék helyen vala,
Ezenképpen egymást iól láthattyac vala,
És egymás ereyet szemlelhetic vala.

Ezen által jöni Töröknek kel vala,
Semmiképpen el nem kerülheti vala,
De utakat Vaida féllal meg állatta,
Ne esné o raita Török csalárdága.

Eft felette igen az Basla czudállyá,
Hol vólna Vaidánac annyi bátorsága,
Hogy keués népével ellene állana,
A Császár hadánac, ki fántalan volna.

Ieles Törököket it az Sinán Basla,
Vagy tizenkét ezért melléye válasta,
Az Serencze Zászlót előttec boczáta,
Ékes seregével indul Magyarokra.

Népe keués vala az Mihály Vaidánac,
Mindis hat Ezeren csak aligh valánac,
De az Wt Istenben erőssen bizánac,
Mert az diadalom nálla vagyon tudgyác.

Azért bátor fűvel Vaida fel kéfűle,
Hatalmas Sinánnac eleiben méne,
Magyarokat inté réghi vitézségre,
Maradna meg hirec it emlékezetre.

Legyetec vitézec, engem köuessetec,
En feyemet elé vissem tú veletec,
Keuély ellenségtől loha ne féllyetec,
Az mit csak en töllem láttac ást tegyetec.

Doboc es Trombita zengem kezdenc,
Vitézec minnyáyan fegyuerre kelénec,
Rettenetes hartzot egymással kezdénec,
Ezenközben földön soc testec heuer nec.

Az két fél ellenfég egyaránt forgódic,
Végre Magyaroktól Török meg tollyatic,
Mind a nagy táborig keményen vágatic,
Az város utakon erdön által eytic.

Amazok, megh vissza Magyarokat vághyác,
Vissontag, Magyarok Töröket meg tollyác,
Règtől fogva estig egymást ilyen vágác,
Végre az szerencze fordul Magyaroknac.

Egy sereg gyalogya hát Mihály Vaidánac,
Segítségül iöue meg tárat hadánac,
Kikkel öfue erős viadalt tartánac,
De Törökök végre mind hátat adánac.

Futásban Törököt kegyetlenül vághyác,
Soc fő Törököket földre le hullatnac,
Algyukat, Zászlókat Magyaroknac hadnac,
Az Szerencze Zászló it jutta Magyar nac.

Ez Zászló peniglen, tista lép zöld vala,
A nagy Prophetáé Mahometé vala,
Kit Ierusalembe Czászár tartat vala,
Törökök ez Zászlót, sent nec, tartyác vala.

Ez mindenkor iö jel önékiec vala,
Valamikor hadban ot hordozzác vala,
Ackor ellenfégen erőt vesz nec vala,
De szerencze neki mostan nem szolgál.

Söt megh az Balsatis olly helyre boritac,
Hogy egy keskeny hídrólà farba tasitac,
Törökök csak aligh onnat ki ragadac,
Sároson táborban ötet ugy iktatac.

Magyaroc peniglen szép nyereségeckel,
Térénec táborban, vadnac nagy örömmel,
Mind Iesust kiáltnac Wrac vitézeckel,
Nagy hálákat adnac szép diczireteckel.

Bassa ő magában est nem benuedheti,
Akar houa nézzen, de igen fégyelli,
Czáfár elöt ezért fogh meg gyaláztatni,
Akarya magáról ez dolgot le rázni.

Ezokáért, deréc taborát indita,
Hogy valohol Vaidát népével kaphatna,
Raita töt bőfűyát nyiluan meg állana,
Országát peniglen rablani akarna.

Vaida keues voltát népénec jól érté,
A vakmerőséget nem jonac itilé,
Ellenség ereyét semminec nem vélé,
Hauas alá állà ide Erdély felé.

Ez dolgot tuttára az Királynac adà,
Mely nagy vesedelem Országában volna,
Ha ideyén azért erre nem gondolna,
Király birodalma nagy vesélyben jutna.

Erre az jó Király fő gondot vifele,
Véletlen vesedelem meg ne kerülne,
Azért Sčekellyeknec paranczol leuelbe,
Mindnyáyan gyúlyenec Bartza mezeyére.

Király ő magais udvari nepevel,
Szálla meg táborban Sás Sebeshez közel,
Hogy az Vármegyekből inkább kelnének el,
Lőnenec táborban nagyob sietséggel.

Innét el indula Bartza mezeyére,
Sokat várakozéc it hogy erő jőne,
Sép hadackal lőnenec minden felől ide,
Temérdeki foc nép rőuid vődön gyüle.

Ezenközben Király az ő seregének,
Egy részét el küldé elől vitézeknek,
Hauafel földében hogy el sietnénec,
Minden kétségeckel által költeznénec.

Ő magais után mingyarást indulna,
Az Német segítség mihelyen el jutna,
Addigh vesztegységben lennénec táborba,
Ne kezgyenec semmit ő táuol voltába.

Molduába ira az István Vaidánac,
Népevel későlné séptartományánac,
Melléye sietne az Mihály Vaidánac,
Holot ő magatis rőuid vődön látnác.

Eőt haluán az Vaida, semmit nem mulata,
Tatártól féltében Erdély felé tartta,
Hogy Király népevel így őse juthatna,
Nagyob bátorfággal és eggyút járhatna.

Már nem messze Vaida az határtól vala,
Vtát a Lengyelec megh állottác vala,
Kicket erős hartzot indítottac vala,
Knály seregeben Teréz Várához jüta.

Söt megn az Balsatis olly helyre borítac,
Hogy egy keskeny hídról a sarba taſítac,
Törökök csak aligh onnat ki ragadac,
Sároſon táborban ötet úgy iktatac.

Magyaroc peniglen ſép nyereſégeckel,
Terénec táborban, vadnac nagy örömmel,
Mind lefuſt kiáltnac Wrac vitézeckel,
Nagy hálákat adnac ſép diczireteckel.

Baſſa ő magában eſt nem ſenuedheti,
Akar houa nézzen, de igen ſéggyelli,
Czáſár elöt ezért fogh meg gyaláztatni,
Akarya magáról ez dolgot le rázni.

Ezokáért, deréc taborát indita,
Hogy valohol Vaidát népével kaphatna,
Raita töt bõſſuyát nyiluan meg állana,
Orſagát peniglen rablani akarna.

Vaida keűes voltát népénec jól erté,
A vakmerõséget nem jonac itilé,
Ellenſég ereyét ſemminec nem vélé,
Hauas alá ſállà ide Erdély felé.

Ez dolgot tuttára az Királynac adà,
Mely nagy veſedelem Orſagában volna,
Ha ideyén azért erre nem gondolna,
Király birodalma nagy veſélyben jútna.

Erre az jò Király fő gondot viſele,
Véletlen veſedelem meg ne kerülne,
Azért Sčekellyeknec paranczol leuélbe,
Mindnyáyan gyúlyenec Barza mezeyére.

Király ő magais udvari népével,
Szálla meg táborban Szász Sebeshez közel,
Hogy az Vármegyekből inkább keltnének fel,
Lőnenec táborban nagyobb fűtőféggel.

Innét el indula Bartza mezeyére,
Sokat várakozék it hogy erő jőne,
Sép hadackal lőnenec minden felől ide,
Temérdeki sóc nép rövid vődön gyűle.

Ezenközben Király az ő seregének,
Egy részét el küldé elől vitézeknek,
Hauasfel földében hogy el fűtőnenec,
Mindenen kétségeckel által kőlteznének.

Ő magais után mingyarást indulna,
Az Német segítség mihelyen el jűtna,
Addigh vesztégységben lennének táborba,
Ne kezgyenec semmit ő táuol voltába.

Molduába ira az István Vaidának,
Népével késűlne szép tartományának,
Melléye fűtne az Mihály Vaidának,
Holot ő magatis rövid vődön látnák.

Eft haluán az Vaida, semmit nem mulata,
Tatártól féltében Erdély felé tartta,
Hogy Király népével így őfűe jűthatna,
Nagyob bátorfaggal és eggyűt járhatna.

Már nem messze Vaida az határtól vala,
Vtát a Lengyelec megh állottac vala,
Kickek erős hartzot indítottac vala,
Király seregében Tercz Várahoz jűta.

Zamo-

Szabó I. 283.

V É G E.